

संस्कृतबालादर्शो दशमः पाठः ॥ १०

काकः ।

भेकः ।

आकाशम् ।

वर्षाः ।

वापी ।

नीडम् ।

नरः ।

भूमिः ।

दिवा ।

देवः ।

नक्तम् ।

काकः शाखायाम् उपविशति । स दिवा आकाशे डयते , नक्तं नीडे वसति । भेकाः वापीषु वसन्ति । ते वर्षासु रटन्ति । अयं भेकः भूमौ प्लवते । लतासु कुसुमानि विकसन्ति । वयं तरुषु फलानि पश्यामः । समुद्रे रत्नानि जायन्ते । नराः भूमौ वसन्ति । देवाः स्वर्गे तिष्ठन्ति ।

kākaḥ śākhāyām upaviśati| sa divā ākāśe ḍayate, naktam niḍe vasati| bhekāḥ vāpiṣu vasanti| te varṣāsu raṭanti| ayam bhekaḥ bhūmau plavate|latāsu kusumāni vikasanti| vayam taruṣu phalāni paśyāmaḥ| samudre ratnāni jāyante| narāḥ bhūmau vasanti| devāḥ svarge tiṣṭhanti|

क) प्रश्नाः । praśnāḥ|

१ । काकः कस्यां उपविशति?

kākaḥ kasyām upaviśati?

२ । स दिवा कुत्र डयते ?

sa divā kutra ḍayate?

३ । स नक्तं कुत्र वसति?

sa naktam kutra vasati?

काकः शाखायां उपविशत् ।

kākaḥ śākhāyam upaviśati|

स दिवा आकाशे डयते ।

sa divā ākāśe ḍayate|

स नक्तं नीडे वसति ।

sa naktam niḍe vasati|

४। भेकाः कुत्र वसन्ति

bhekāḥ kutra vasanti ?

५। ते कदा रटन्ति?

te kadā raṭanti ?

६। अयं भेकः कुत्र प्लवते

ayaṁ bhekaḥ kutra plavate ?

७। कासु कुसुमानि विकसन्ति?

kāsu kusumāni vikasanti ? 1

८। यूयं केषु फलानि पश्यथ ?

yūyaṁ keṣu phalāni paśyatha ?

९। रत्नानि कुत्र जायन्ते?

ratnāni kutra jāyante ?

१०। भूमौ के वसन्ति ?

bhūmau ke vasanti ?

११। देवाः कुत्र तिष्ठन्ति?

devāḥ kutra tiṣṭhanti ?

भेकाः वापीषु वसन्ति ।

bhekāḥ vāpīṣu vasanti।

ते वर्षासु रटन्ति ।

te varṣāsu raṭanti।

अयं भेकः भूमौ प्लवते ।

ayaṁ bhekaḥ bhūmau plavate।

लतासु कुसुमानि विकसन्ति ।

latāsu kusumāni vikasanti।

वयं तरुषु फलानि पश्यामः ।

vayaṁ taruṣu phalāni paśyāmaḥ।

रत्नानि समुद्रे जायन्ते ।

ratnāni samudre jāyante।

भूमौ नराः वसन्ति ।

bhūmau narāḥ vasanti

देवाः स्वर्गे तिष्ठन्ति ।

devāḥ svarge tiṣṭhanti।

ख) लभ् (to get) धातोः आत्मनेपदी लट् रूपाणि ।

kha) labh (to get) dhātoḥ ātmanepadī laṭ rūpāṇi।

प्रथम पु.	लभते	लभेते	लभन्ते	
prathama pu.	labhate	labhete	labhante	(3 rd person)
मध्यम पु.	लभसे	लभेथे	लभध्वे	
madhyama pu.	labhase	labhethe	labhadhve	(2 nd person)
उत्तम पु.	लभे	लभावहे	लभामहे	
uttama pu.	labhe	labhāvahe	labhāmahe	(1 st person)

ग) लट् रूपैः वाक्यानि पूरयत ।	ga) laṭ rūpaiḥ vākyaṇi pūrayata
१। पुत्राः पितुः धनं (लभ्) ।	putrāḥ pituḥ dhanam (labh)
पुत्राः पितुः धनं <u>लभन्ते</u> ।	putrāḥ pituḥ dhanam <u>labhante</u>
२। भेकाः भूमौ (प्लव्) ।	bhekāḥ bhūmau (plav)
भेकाः भूमौ <u>प्लवन्ते</u> ।	bhekāḥ bhūmau <u>plavante</u>
३। खगाः आकाशे (डय्) ।	khagāḥ ākāśe (ḍay)
खगाः आकाशे <u>डयन्ते</u> ।	khagāḥ ākāśe <u>ḍayante</u>

घ gha) Give the difference in meaning.

- १। तिष्ठति tiṣṭhati =, उत्तिष्ठति uttiṣṭhati
 २। सरति sarati , अनुसरति anasarati

- १। तिष्ठति tiṣṭhati = stays, उत्तिष्ठति uttiṣṭhati = Stands up.
 २। सरति sarati = flows, moves , अनुसरति anasarati = follows.

शब्दसंग्रहः śabdasaṅgrahaḥ = Vocabulary.

भेकः bhekāḥ = m frog	नक्तम् naktam = in by night
नीडम् nīḍam = n nest	उपविशति upaviśati = P. sits
दिवा divā = in. during day	डयते ḍayate = A. flies
वर्षाः varṣāḥ = f rain (always plural)	वसति vasati = P. dwells
वापी vāpī = f well	रटन्ति raṭanti = P. they call out
	प्लवते plavate = A. jumps up